

“Només puc dir moltes gràcies a tothom”

La va rebre en reconeixement a la feina feta i per haver estat clau en l'evolució de l'havanera

Quaranta anys després, és una de les cançons que més es canten

El mestre Bastons amb la seva guitarra. Foto: JOSEP BOFILL BLANC.

Al president Puigdemont li vaig cantar un tros de l'himne que vaig compondre de la seva escola de petit

Malgrat morir
molt jove, amb
la Narcisa Oliver
vam fer cançons molt boniques
i de qualitat

El mes d'abril d'aquest any Josep Bastons va sentir un pessigolleig i unes emocions molt especials en rebre la Creu de Sant Jordi al Palau de la Generalitat i, posteriorment, també en ser-li lliurada la

medalla d'honor de Palafrugell al teatre municipal del seu poble.

Però això ha pogut passar i se li ha pogut fer aquest reconeixement, entre altres coses, perquè aquest músic, només de néixer –va ser el 27 de juny del 1927– ja va notar que la música era present en tot el que configurava el seu entorn més proper. El pare de Josep Bastons cantava a la coral palafrugellenca La Taponera, un seu oncle ho feia al Liceu, i diversos familiars estaven vinculats d'una manera o altra amb la música; i al taller de tapisseria del seu pare, es cantava treballant. En definitiva, tal com li agrada comentar en ocasions: “A casa cantava tota la família.”

Abans de complir els quinze anys ja cantava en les vetllades del Casal Popular de Palafrugell, i als disset va fer el que més li agrada, compondre la seva primera cançó. Va anar a solfa amb el mestre Sirés, amb el qual va establir una molt bona amistat, i va formar part de diferents grups fins que el 1954, amb 27 anys, va entrar com a cantant a l'Orquestra Internacional Maravella, on hi havia diferents músics palafrugellencs, amb els quals, al cap d'un any, decidiren, amb altres músics, fundar una nova orquestra que restés instal·lada a la vila del campanar inacabat. Així va ser com Bastons, l'any 1956, es va convertir en cofundador de la cobla orquestra Costa Brava. Al cap d'uns anys, en haver-se fet gran el seu pare, decideix posar-se al capdavant del taller de tapisseria i deixar la música. Però no va durar gaire, ja que poques setmanes més tard li van proposar incorporar-se a l'orquestra de Maurice Rigole i després a la de Lou Torrent, a França, per només tocar-hi els cap de setmana. S'hi va estar vuit anys.

Per la cantada de Calella del 1974, l'Ernest Morató li va proposar participar-hi, i així va ser com, de manera oficial, la colla amb els quals sempre cantava a ca la Raquel o al bar El Jazmín, en Manel Iglesias, la Maria Cervera i ell, es van convertir en el grup Peix Fregit, nom escollit per en Manel, inspirant-se en la dita local: “Palafrugell, peix fregit i jurioles a la brasa.” El cas és que va ser a partir d'aquella participació a la Cantada de Calella que va anar sorgint el Bastons compositor més creatiu al compàs del 2x4.

Havia pensat mai que el 2016 el president de la Generalitat li faria a mans la Creu de Sant Jordi com a reconeixement a la feina feta i per ser peça clau en la qualitat musical i creativa de les havaneres?

Quan comences no comptes mai que algun dia et reconeixeran la feina feta durant molts anys. A vegades, ni tan sols penses que algú et pugui felicitar per una cançó determinada. Ja no comptes ni tan sols en això. Ho fas perquè t'agrada, et diverteix, veus que els altres grups ho canten, i tot plegat ja és una satisfacció. Però que em concedissin la Creu de Sant Jordi i tots aquests reconeixements que m'estan fent, això, no ho hauria dit mai. És fantàstic! De regals d'aquest tipus no te'n fan gaire sovint i, per tant, vull dir moltes gràcies a tothom.

Per cert, quan el president de la Generalitat, Carles Puigdemont, li va lliurar la Creu de Sant Jordi i van estar enraonant, és cert que li va cantar l'estrofa d'una cançó?

Sí, és veritat. És que, en saber que el president Puigdemont és d'Amer, li vaig comentar que fa temps els nens de l'escola Gaspart de Queralt volien una cançó, i el fill d'un amic meu, que era mestre allà, els va dir que potser jo els posaria música. Eren nens de sis o set anys que tenien unes estrofes de rodolins, com per exemple: "Gaspar de Queralt és una escola genial" o, per exemple, "tractem-la bé, que ens ho passarem molt bé". I vaig pensar, doncs mira, sí, posa-hi música. I sí, sí, la cantaven. El cas és que això és el que li vaig comentar al president Puigdemont, i ell em va respondre: "Ah!, jo hi havia anat, a aquesta escola." És molt agradable i fantàstic, el president Puigdemont. I llavors va ser quan li vaig cantar el tros aquest que t'he dit dels dos rodolins.

En el món de l'havanera, on s'ha consolidat com a gran compositor amb un centenar o més de cançons, val a dir que l'any 1976 va començar posant música al poema 'Lluny de ma terra', de mossèn Cinto Verdaguer. D'això, en fa ara just quaranta anys. Com és que va decidir convertir en havanera uns versos de mossèn Cinto?

Nosaltres [Peix Fregit] cantàvem les havaneres que en diem de Calella, les clàssiques, les que coneix tothom: Allà en la Habana, Salió de Jamaica, Mi madre fue una mulata... totes aquestes. I el grup Alba, que era de la Bisbal, ja cantaven El meu avii després també cantaven El llop de mar, perquè en Carreras, l'autor, era cosí germà de l'acordionista del grup bisbalenc. Doncs bé, en certa manera, ells tenien aquestes dues cançons que els altres no teníem. Els diferenciava del repertori que havíem de repartir-nos per interpretar en una mateixa cantada, atès que en aquella època mai cantava un grup sol, sempre ens llogaven a dos o tres. Alguns, per fer-se un repertori una mica diferent, havien catalanitzat La paloma, per La coloma, però no va tenir èxit, no va funcionar. Jo vaig pensar que hauria de fer quelcom en català, però em faltaven lletres. Així va ser que la meva germana em va donar la idea de musicar Verdaguer.

De tota manera, no creu que la clau de volta que el va fer entrar de ple en l'extensa creativitat qualitativa al ritme del 2x4 va ser 'Mariner de terra endins', la lletra de la qual és de la malaguanyada Narcisa Oliver?

La veritat és que sí. És una de les havaneres que encara es toquen més. Es canta, vaja. Quan rebo l'extracte de la Societat d'Autors, si les altres cançons han sigut cantades tres vegades, Mariner de terra endins ha sigut cantada deu vegades. Com Lola la tavernera, també. Aquestes dues cançons encara són de les que més enregistren i canten els diferents grups. La veritat és que el fet que al cap de quaranta anys Mariner de terra endins encara gaudeixi d'aquest èxit és molt d'agrair i emociona. Quan la vam fer, amb la lletra de la Narcisa, al cap de poc ens vam adonar que Mariner de terra endins ja era una mica important en el que eren i són les cantades d'arreu.

Amb la Narcisa van fer un molt bon tàndem, veritat?

Amb la Narcisa, pobra, si no s'hagués mort tan jove (47 anys), hauríem fet moltes coses perquè érem molt amics. La confiança que ens teníem em permetia, per exemple, en un moment donat, dir-li que aquell final d'estrofa no

anava prou bé per musicar. Jo, a una altra persona, no m'hi hauria pas atrevit mai a dir-li, perquè em podria contestar: "Doncs, si no t'agrada, deixem-ho córrer." Ella, en canvi, em deia: "Espera't, ja te'n faré una altra." El cas és que l'endemà em venia al vespre, quan plegava de treballar, i no em portava una solució, sinó dues o tres frases o estrofes. Vam fer coses molt boniques, amb la Narcisa. No van ser gaires, per la seva mort prematura, però sí que van ser de qualitat. Tamariu, un altre èxit, ha estat una havanerassa; El pensament; L'avi Mèlio, Vine al mar i Records [aquí no se'n pot estar i canta]: "A dalt d'una roca mirant a llevant..."

Què és més important, Josep, la lletra o la música?

Mira, tot. Cinquanta per cent. Hi ha cançons que són famoses per la lletra, eh? Mira, per exemple La barca xica. La barca xica ha estat famosa per la lletra. Ara, és clar, la música l'acompanya molt bé. És un treball en equip.

És un plaer escoltar 'Mariner de terra endins', sempre. Però més ho és encara tenir Josep Bastons al costat i veure'l com va seguint la cançó de manera emocionada, amb els ulls brillant i humits, el somriure que gairebé mai deixa, i amb un balanceig discret al compàs de les notes musicals que ell mateix va compondre l'any 1977.

Home... M'agrada gaudir-la i al mateix temps fer-ne una mica de crítica dintre meu.

I és que en Josep sempre creu que el que ha fet es pot millorar o polir, com quan, per exemple, escolta cançons enregistrades, amb la seva veu, de quan encara formava part del grup Peix Fregit.

La meua veu ha canviat. Abans era neta i ara és bruta, plena de rogalls. Abans no patia quan cantava i ara pateixo per si entremig la veu no acaba de respondre com voldria, o m'agradaria.

És cert que li havien proposat ser el substitut de Ramon Calduch en l'Orquestra Florida de Barcelona?

Sí, això va ser quan ell va muntar el seu propi conjunt. Però, és clar, a mi no m'interessava anar i tornar constantment de Barcelona o quedar-m'hi, estant-me en una fonda, ja que en aquell temps no hi havia tanta facilitat a l'hora de traslladar-te d'un lloc a l'altre. A més a més, et diré que jo, en aquells moments, estava a l'orquestra Costa Brava, que era de categoria, i hi estava molt bé. Com també vaig rebutjar, pel mateix motiu, entrar a formar part de l'orquestra del gran Dodó Escolà, amb el qual érem molt amics des que vam coincidir a la Maravella. Pensa que jo a les orquestres hi he fet amics, molts d'amics. I amb els cantaires d'havaneres, també. Som com una gran família, amb bona relació. Sempre he estat envoltat de bons amics i de bons músics.

Amb les orquestres va cantar molts boleros. Posteriorment, quan cantava als capvespres tot prenent la fresca, pel seu propi gaudi, amb la Maria Cervera i en Manel Iglesias, i després amb el grup Peix Fregit, també ha cantat boleros. Si n'hagués de triar un parell, amb quins es quedaria?

Sense cap mena de dubte, amb Perfidia i Siboney, que m'agradaven i m'agraden molt encara. [Ara torna novament a cantar. És una estrofa de Perfidia] "Mujer, si puedes tú con Dios hablar, pregúntale si yo alguna vez te he dejado de adorar..."

El Peix Fregit sempre ha tingut molt bons relleus quan s'han hagut de fer canvis...

Sí, la veritat és que sí. Pel Peix Fregit hi han passat magnífics cantants com els que també hi ha ara mateix en la formació actual: Jordi Tormo, Pere Molina i Norbert Torrecillas.

Per cert, quan es va jubilar del grup Peix Fregit, el va substituir en Norbert Torrecillas, que al mateix temps va incorporar l'acordió i, per tant, va canviar totalment l'instrument, la guitarra, que durant trenta-cinc anys havia

acompanyat el trio de cantaires. Com veu el seu relleu?

En Norbert és un bon acordionista. Més ben dit, potser et diré que és el millor acordionista dels grups d'havaneres. Perquè ell l'ha estudiat. Els altres són pianistes que toquen l'acordió, i ell no. Ha treballat molt aquest instrument i la mà esquerra la sap fer servir bé.

A vegades li he sentit dir que els tenors, en un grup d'havaneres, si més no, són els puntals d'aquesta formació musical. Com és això?

Doncs sí, els tenors, encara que no ho sembli, són els puntals dels grups. No els segons ni els barítons. Perquè el tenor és el que porta la veu principal. Els altres el segueixen. Si es fa una segona veu, aquesta necessita el tenor; i si és un baix, necessita el segon i el tenor. Quan hi ha trio, el puntal és el tenor.

Quantes havaneres té enregistrades en aquests moments?

Em sembla que ara mateix són noranta-set. Però n'hi ha quatre o cinc pendants d'enregistrar, encara. A part que en aquests moments encara vaig fent. Mira, has de comptar que vaig començar musicant mossèn Cinto Verdguer l'any 1976; llavors van venir les cinc o sis cançons que vaig compondre tenint com a lletrista la Narcisa Oliver; amb en Carles Casanovas n'hem fet ja més de vint, i sobrepassen les quaranta les que he musicat amb el lletrista menorquí Tòfol Mus, tenint en compte que entre la diversitat d'altres col·laboracions no es pot deixar de banda la lletra provinent de Miquel Martí i Pol que vaig musicar l'any 1988: Mare si fos mariner.

L'any 2007 va dir prou als escenaris de manera professional. Ho troba a faltar?

La veritat és que no. Sempre són etapes. Vaig tenir l'època de les orquestres, amb la Maravella, la Costa Brava i les de Marcel Rigole i Lou Torrent, cantant boleros, sobretot, i en la segona etapa professional amb el Peix Fregit he tingut ocasió de cantar moltes cançons marineres. I va ser quan em va sortir l'oportunitat de compondre sobretot havaneres, però també algun valset mariner com La sirena de Begur i boleros. I ara m'ho passo molt bé musicant versos que m'arriben dels lletristes amb els quals he treballat aquests últims anys.

Josep Bastons, un gran cantant i compositor que sovint no sap si fa una havanera o un bolero. "Només canvia el temps", diu... El que el temps no canvia és a ell, que amb 89 anys continua component i trempat com un gínjol!

Publicat a:

-El Punt Avui. Comarques Gironines 31-07-2016 Pàgina 14

Font del document:

http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/5-cultura/19-cultura/992189-moltes-gracies-a-tothom.html?piwik_campaign=rss&piwik_kwd=nacional&utm_source=rss&utm_medium=nacional&utm_campaign=rss&f=El+Punt+Avui